

Carl Gustav Jung

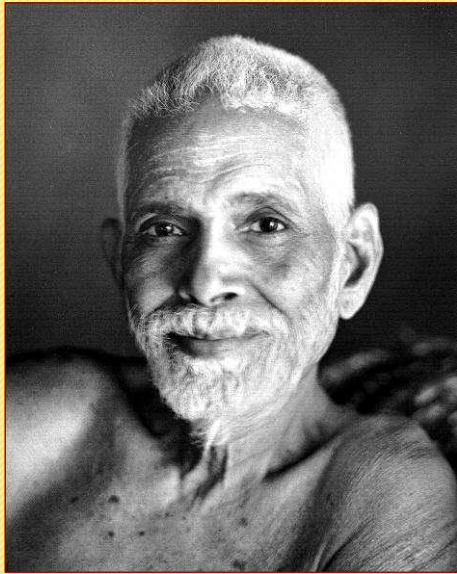
SRÍ RAMANA
ÉS ÜZENETE A MODERN EMBER SZÁMÁRA*

Srí Ramana India földjének igazi fia. De túl azon, hogy hitelesen indiai, van benne valami egészen rendkívüli is, s éppen ezért európai szemmel nézve joggal tekinthető egyedülállónak a maga nemében. India napos oldalán ő a legvilágosabban ragyogó fénypont.

Gyönyörű dolog *Srí Ramana* gondolatait olvasni. Amit ezekben találunk, az India kvintesszenciája, az örökkévalóság lélegzete. Korszakok éneke ez, mely a nyári éjszakák tücsökkoncertjéhez hasonlóan millió és millió lényből visszhangzik. E dallam egyetlen monumentális alapmotívumra épül fel, mely – monotóniáját megannyi visszaverődésének színpompás fátyla alá rejtve – fáradhatatlanul újra és újra megújul abban az indiai szellemiségben, melynek legutolsó testetöltése maga *Srí Ramana Maharsi*. Az *átmannel*, az Önvalóval, vagyis a nem-egóval szemben álló és annak igáját nyögő *ahamkára*, »„én”-generáló«, vagyis egó-tudat drámája ez. Az *átmant* a *Maharsi* is egó-egónak [»én-én«-nek] nevezi, ami fölöttébb sokatmondó, hiszen az Önvaló valóban az alany alanyaként, az egó tulajdonképpeni forrásaként és felügyelőjeként tapasztalható meg, noha az egónak minden – téves – igyekezete arra irányul, hogy kisajátítsa azt az autonómiát, amelyet az Önvaló kölcsönzött neki.

E konfliktus nem ismeretlen a nyugati ember előtt sem: számára ez az ember Istennel való kapcsolatának felel meg. Mivel az »Önvaló«, vagyis az »*átman*« lényegileg »Isten« szinonimája, a modern indiai ember – mint ahogy arról saját tapasztalatomból meggyőződhettem – jórészt magáévá tette az európai beszéd-módot. De a nyugati »ember–Isten«-korrelációval ellentétben az indiai ember az »egó és az Önvaló« közötti ellentétet – vagy megfelelést – posztulálja. Az »egó« az »emberrel« szembeállítva határozottan lélektani fogalom, s így megfelel »önmagunk«-nak – legalábbis a *mi* gondolkodásmódunk szerint. Éppen ezért hajlamosak vagyunk feltételezni, hogy Indiában az »ember–Isten« metafizikai problémáját lélektani síkra vetítették. A közelebbi vizsgálat azonban kideríti, hogy ez nem így van, mert az »egó« és az »Önvaló« indiai koncepciója valójában

* Forrás → *A nyitlegyes ösvény. Ramana Maharsi tanításai* (Budapest, 1998, Stella Maris Kiadó), p. 5–9.



nem lélektani jellegű, hanem – azt kell hogy mondjuk – éppen annyira metafizikai, mint a mi »ember–Isten«-korrelációnk.

Az európai ember megbotránkozással fogadja az Önvaló Istennel való azonosítását. Mint ahogy *Sri Ramana* kijelentései mutatják, itt egy sajátosan keleti meglátásról van szó. A pszichológia ehhez semmit nem tehet hozzá, hacsak azt a megjegyzést nem, hogy az ezzel való foglalkozás nem az ő illetékességi körébe tartozik. Azonban az indiai ember számára egyértelmű, hogy az Önvaló mint a psziché létesítő alapja nem különbözik

Istentől; és amennyiben az ember Önmagában van, nemcsak Istenen belül van, hanem ő maga az Isten. *Sri Ramana* ebben a tekintetben semmilyen félreértésre nem ad okot.

A keleti gyakorlatok célja azonos a nyugati misztika céljával: áthelyezni a súlypontot az egőről az Önvalóra, az emberről Istenre. Ez pedig azt jelenti, hogy az egő eltűnik az Önvalóban, az ember az Istenben. Hasonló törekvés jelenik meg az *Exercitia spiritualiában* is,¹ amely arra irányul, hogy az »ön-birtoklást« (az egő általi birtokbavételt) minél inkább a Krisztus általi birtokbavétel váltsa fel. *Sri Ramana* idősebb kortársa, *Rámakrisna* ugyanezt az álláspontot foglalta el az Önvalóval kapcsolatban, csak úgy tűnik, hogy az ő esetében az egő és az Önvaló közötti dilemma jobban előtérbe került. Míg *Sri Ramana* félreérthetetlenül kijelenti, hogy a szellemi gyakorlat tulajdonképpen célja az egő kioltása, addig *Rámakrisna* ebben a tekintetben némiképp tétovázó magatartást tanúsít: »Amíg az „én”-érzet jelen van, addig sem a megismerés (*dzsnyána*), sem a megszabadulás (*mukti*) nem lehetséges.« Ugyanakkor kénytelen elismerni az *a-hamkára* (az »„én”-generáló«) végzetes szívósságát: »Csak nagyon kevesen képesek megszabadulni az „én”-érzéstől a *szamáddhi* révén. Hiába próbáljuk kiküszöbölni akár ezerszer is, az „én” újra és újra visszatér. Hiába vágod le a fügefafa ágait ma, másnap azt fogod látni, hogy új hajtások jelentek meg rajta. Amikor majd végül rájössz arra, hogy nem tudod elpusztítani az „ént”, tedd meg Isten

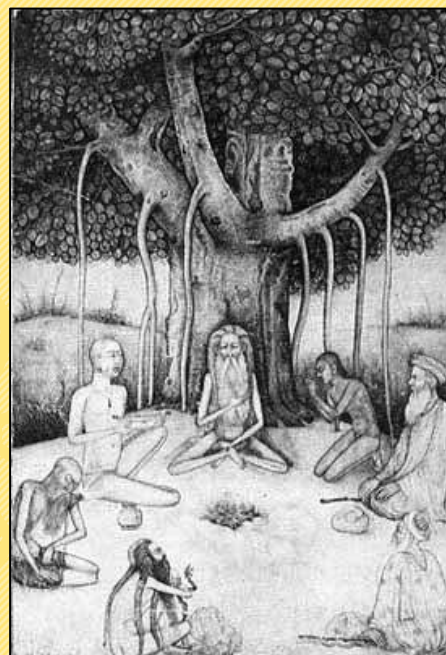
¹ Utalás Loyolai Szent Ignác *Lelkigyakorlatok* című könyvére. (A fordító megjegyzése – B. F.)

szolgájává.« Ami az egóval kapcsolatos engedményt illeti, *Srí Ramana* sokkal radikálisabb, vagyis – az ind tradíció vonatkozásában – sokkal konzervatívabb álláspontra helyezkedett.

E két tényező, vagyis az egó és az Önvaló közötti viszony alakulása alkotja a tapasztalásnak azt a területét, amit a keleti introspekció olyan mértékben derített fel, hogy az a nyugati ember számára csaknem megközelíthetetlen. A miénktől olyannyira különböző keleti filozófia szinte felbecsülhetetlen kincset jelent; de ahhoz, hogy ezt a kincset birtokba vehessük, előbb ki kell érdemelnünk. *Srí Ramana* szavai még egyszer összefoglalják azt a fenséges szellemi tudást, amelyet India szelleme az idők folyamán felhalmozott, és a *Maharsi* élete és műve újból az indiai ember szenvedélyes sóvárgását illusztrálja a megszabadító »Alap«² után.

A keleti nemzeteket szellemi javaik gyors széthullása fenyegeti, és ami azok helyére lép, azt nem mindig lehet a nyugati elme legkiválóbb vívmányai közé számítani. Ezért tekinthetjük az olyan bölcseket, mint *Srí Rámakrisna* és *Srí Ramana* modern prófétáknak. Ők nemcsak emlékeztetnek bennünket India évezredekre visszatekintő szellemi kultúrájára, hanem közvetlenül meg is testesítik azt. Életük és tanításuk meggyőzően figyelmeztet arra, hogy a lélek igényéről a materialisztikus technológiával és kommerciális nyereségahajzával átitatott nyugati civilizáció újdonságai között sem feledkezhetünk meg.

Az a lázas igyekezet, amely a politikai, társadalmi és intellektuális hatalom és növekedés területén láthatólag telhetetlen mohósággal rágja a nyugati ember lelkét, Keleten is folyamatosan terjed, és beláthatatlan következményekkel fenyeget. Nemcsak Indiában, hanem Kínában is sok elveszett már abból, ami valaha a lélek életének és növekedésének keretét nyújtotta. A kultúra kifelé fordulása számos olyan negatívumot kiküszöbölhet, aminek eltávolítása kívánatosnak és áldásosnak látszik, mégis a tapasztalat azt mutatja, hogy ezért a haladásért na-



² Ez az »alap« – amely mint *terminus technicus* a középkor Rajna-vidéki misztikájára megy vissza (vö. középfelnémet *grunt*) – pontos megfelelője a *Maharsi*-féle »forrás«-nak. (A fordító megjegyzése – B. F.)

gyon drágán, a szellemi kultúra elvesztésével kell fizetni. Kétségtelenül sokkal kényelmesebb egy jól megtervezett és az egészségügyi követelményeknek megfelelő házban lakni – azonban ez nem ad választ arra a kérdésre, hogy *ki* lakik ebben a házban, s hogy a lélek is örömét leli-e abban a rendezett és tiszta környezetben, amely külső életét szolgálja. Az az ember, akinek érdeklődése teljesen kifelé irányul, sosem áll meg a szükségesnél, hanem folytonosan valami több és jobb után sóvárog, amit – egyoldalúságához híven – mindig önmagán kívül keres. Teljesen megfeleledkezik arról, hogy ő maga bensőleg minden külső siker ellenére ugyanaz marad, és ezért panaszkosdik szegénységre akkor, amikor csak egy, s nem két autóval rendelkezik, mint körülötte mások. Természetesen az emberek külső életére mindig ráfér egy kis javítás vagy szépítés, csak hogy amikor a belső ember nem tud lépést tartani a külső élet haladásával, akkor az újdonságok elvesztik jelentőségüket. A »szükségletek« kielégítése kétségkívül a boldogság egyik forrása, azonban a belső ember továbbra is olyan követelésekkel fog előállni, amelyeket nem lehet külső dolgokkal kielégíteni. És minél kevésbé hallatszik ez a hang a világ nagyszerű dolgai utáni hajszában, a belső ember annál inkább a megmagyarázhatatlan balszerencse és az érthetetlen boldogtalanság forrásává fog válni, és pedig olyan életfeltételek közepette, amelyekből pedig az ember joggal várhatna valami teljesen mást. A kifelé fordulás orvosolhatatlan szenvedéshez vezet, mert senki sem gondol arra, hogy az ember önmagától is szenvedhet. Senki sem lepődik meg saját ingatagságán, hanem úgy gondolja, hogy neki az jogában áll, miközben soha nem jut eszébe, hogy végül is e »pszichikus diéta« egyoldalúsága a legkomolyabb egyensúlyzavarhoz vezet. Ez a nyugati ember betegsége, és a nyugati ember mindaddig nem fog megnyugodni, míg az egész világot meg nem fertőzi mohó nyugtalanságával.

Ezért szolgálhat számunkra tanulságul Kelet bölcsessége és misztikája éppen akkor, amikor saját utánözhatatlan nyelvezetén szólal meg. Arra figyelmeztet bennünket, hogy saját kultúránkon belül mi is rendelkezünk valami hasonlóval, amiről már megfeledkeztünk, és figyelmünket a jelentéktelenként mellözött belső ember sorsára irányítja. *Sri Ramana* életének és tanításának nemcsak India számára van jelentősége, hanem Nyugat szempontjából is. Nem pusztán »emberi dokumentum« ez, hanem figyelmeztetésül is szolgál az emberiség számára, mely annak a veszélynek van kitéve, hogy elveszíti magát az öntudatlanságban és az anarchiában.

Fordította Buji Ferenc és Németh László Levente